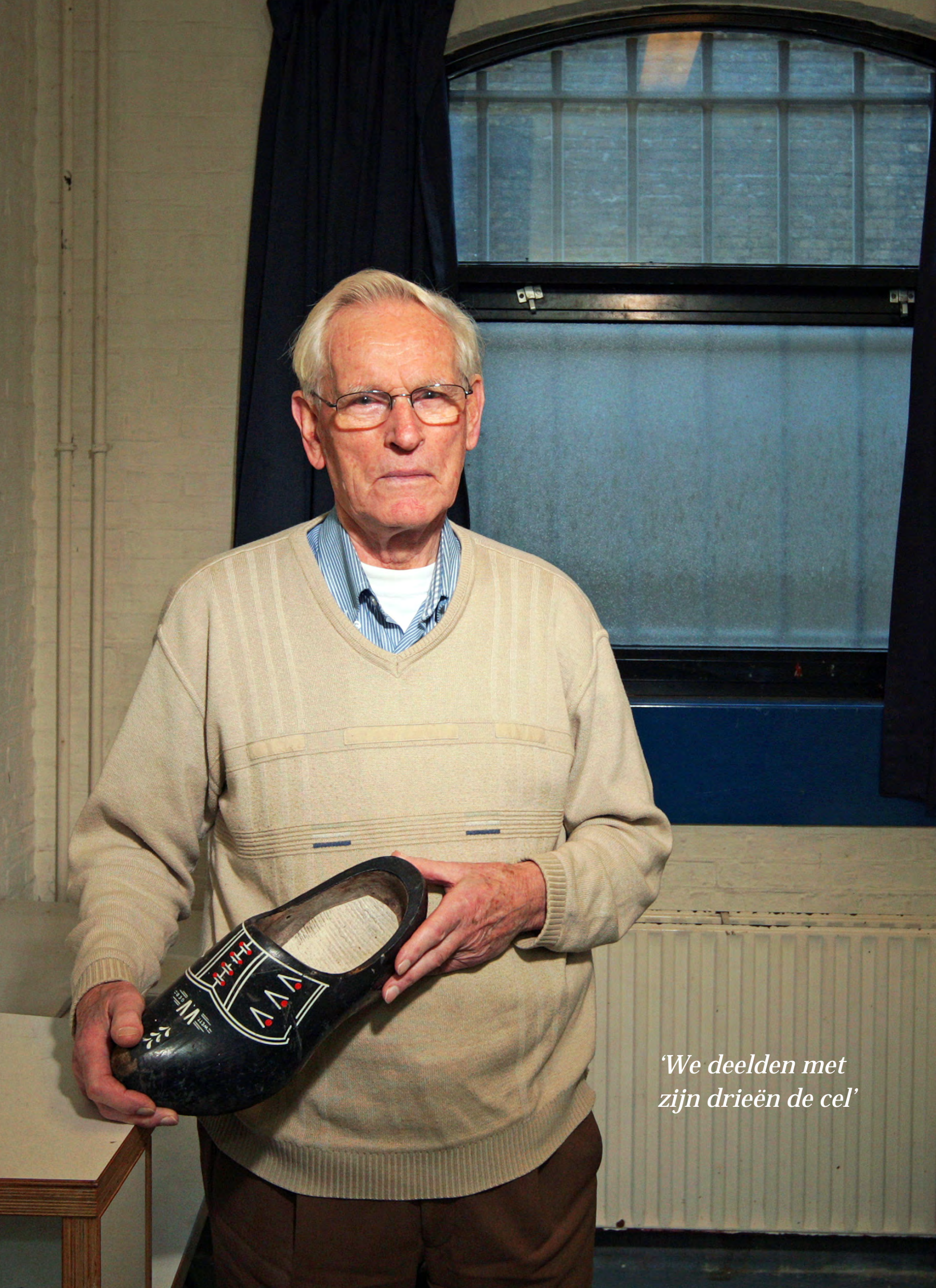

Gevangen in De Blokhuispoort

DE BLOKHUISPOORT IN LEEUWARDEN, EEN VOORMALIGE GEVANGENIS, IS EEN BIJZONDER MONUMENT OP EEN LOCATIE WAARVAN DE GESCHIEDENIS TERUGGAAT TOT IN DE 15E EEUW. EIND 2007 VERTROK DE LAATSTE GEDETINEERDE UIT DE BLOKHUISPOORT GEVANGENIS. SINSDIEN IS HET GEBOUW EEN CREATIEF BEDRIJVENCENTRUM GEWORDEN, WAAR BEDRIJVEN EN KUNSTENAARS EEN VOORMALIGE CEL KUNNEN HUREN. FRIESLAND POST SPOORDE EEN AANTAL EX-GEDETINEERDEN OP EN BLIKTE MET HEN TERUG OP HUN LEVEN IN DE CEL. DEZE MAAND DEEL 4.

*‘We deelden met
zijn drieën de cel’*

ACHTTTIEN DAGEN BRACHT GERRIT FOKKEMA (91) UIT LEEUWARDEN TIJDENS DE TWEDE WERELDOORLOG ZIJN LEVEN DOOR IN DE A-VLEUGEL VAN VOORMALIG GEVANGENIS DE BLOKHUISPOORT TE LEEUWARDEN. ‘MEER DAN VEERTIG JAAR KON IK NIET OVER HET GEVANGENSCHAP PRATEN.’

‘Het was vrijdag 8 december 1944 toen een gemaskeerde man bij mijn vader, mijn broers en bij mij in de cel kwam. Hij schreeuwde: “Ga op de gang!” waarna we met trillende benen zijn order opvolgden. We dachten dat ons laatste uur was geslagen, maar niets was minder waar: we werden bevrijd. Na achttien dagen gevangenschap kwam er een einde aan een verschrikkelijke nachtmerrie die behoorlijk wat littekens heeft achtergelaten.’

‘Ongeveer een jaar zat ik ondergedoken bij mijn oudere zus in Burgum. Toen mijn vader en ik werden opgepakt was ik net een paar dagen thuis bij mijn ouders. Broer Ruurd werd, dezelfde nacht, elders in de stad gepakt. We werden onder schot naar de auto gebracht en weggevoerd naar het bureau. Een paar uur later stonden we voor het Huis van Bewaring, wat nu de Blokhuispoort heet. Ik kwam daar vaak om groente te brengen – mijn ouders runden een groentezaak in Leeuwarden en brachten elke dag verse groente naar de gevangenis - maar verder dan de poort was ik nooit gekomen. We gaven al ons bezit af – zelfs mijn stropdas moest af, want de Duitsers waren bang dat we onszelf zouden ophangen – en werden naar onze cel gebracht. Cel nummer 5 van de A-vleugel, de donkerste ruimte van de hele gevangenis. Hoewel het een eenpersoons cel was, moesten we met zijn drieën deze cel delen: mijn vader, mijn broer Ruurd en ik. We waren doodsbang, maar gelukkig hadden we elkaar. Onze moeder daarentegen was helemaal alleen. We maakten ons ontzettend veel zorgen om haar. Zou ze het redden zonder ons?’

‘De gehele ruimte was gevuld met bedden. We konden de blauwe vloer van de cel niet eens meer zien. We brachten de tijd door met dammen op een oude geblokte theedoek en lezen. Daglicht hadden we niet. Ons celraam keek uit op één van de donkere gevangensmuren. Waar ik ontzettend naar uitkeek, waren de momenten dat we naar buiten mochten. Dat was twee keer per dag ongeveer tien minuten. Deze luchtmomenten gaven een aangename onderbreking aan de eindeloze dagen. Op de eerste dag van ons gevangenschap kwam de directeur bij ons in de cel. Hij vroeg aan mijn vader wie de groente in de gevangenis zou kunnen brengen omdat wij in de cel zaten. Ik zag de pijn in mijn vaders ogen; hij en mijn moeder hadden zo hard gewerkt voor de zaak. Zou hij alles kwijt raken?’

‘Op de dag dat we werden bevrijd, bijna drie weken later, stonden we met ongeveer vijftig man op de gang. “Wat

gebeurt hier?” was onze grootste vraag. We kregen instructies, valse papieren en adressen om onder te duiken. Het besef dat we bevrijd zouden worden, duurde even. Ik voelde opluchting, maar ook angst en onzekerheid. Toen er na een paar minuten heel onverwachts door een groep Duitse soldaten op de toegangspoort werd geklopt en wij in paniek weer terug naar onze cel werden gebracht, dacht ik: Het is afgelopen. Na een paar minuten werden we echter in groepjes van vijf naar buiten gelaten, ieder met een opdracht om zich te melden op een plek in de Leeuwarder binnenstad. Op de vluchtweg verloor ik één van mijn beide klompen, maar op sok en klomp bereikte ik uiteindelijk de brug naar de vrijheid. Ik belandde bij een boer net buiten Blija – mijn nieuwe onderduikadres – en ging vanaf dat moment door het leven als Alle Vrieswijk uit Nijmegen. Vijf maanden later, op vijftien april, de dag dat Friesland officieel bevrijd werd, werd ik herenigd met mijn familie. Het was een emotioneel moment. Vooral voor mijn moeder. Zij had niet verwacht dat ze ons ooit nog terug zou zien.’

‘We brachten de tijd door met dammen op een oude geblokte theedoek’

‘Meer dan veertig jaar heeft het geduurd voordat ik over het gevangenschap in De Blokhuispoort kon en durfde te praten. Het leven ging na de hereniging gewoon door. Alles moest weer opgebouwd worden, dus we hadden wel

wat anders te doen dan praten over wat we hadden meegeemaakt. De eerste keer dat ik over het leven in de cel durfde te praten, was op een bruiloft van goede vrienden. Ik nam deze vrienden vervolgens mee naar ‘onze’ cel zodat ze het juiste beeld kregen van de omgeving. Ik was bang dat ik zou instorten, maar dat gebeurde niet. Het leek alsof ik troost putte uit het delen van mijn verhaal met anderen. Ik kom nog steeds graag in De Blokhuispoort en altijd als er in de A-vleugel iets georganiseerd wordt ga ik even naar ‘mijn’ cel. Ik hoop dat mensen nooit vergeten wat er in dit gebouw is gebeurd. Zolang ik kan, wil ik daar een bijdrage aan leveren.’ •

TEKST: WINI WEIDENAAR M.M.V. SONJA ONCLIN

FOTO'S: ROBERT POSTHUMUS

Gerrit Fokkema zat in de winter van 1944 achttien dagen vast voor het weigeren van dienst in Duitsland. Kent u ook iemand die een straf moest uitzitten in één van de cellen van voormalig gevangenis De Blokhuispoort? Mail redactie@frieslandpost.nl.